

Општи подаци и протокол истраживања

Назив Пројекта :

РАНО ДИЈАГНОСТИКОВАЊЕ ДЕПРЕСИЈЕ КОД ПАЦИЈЕНАТА У ПРЕОПЕРАТИВНОМ ПЕРИОДУ И СТАНДАРДИЗАЦИЈА ГЕРИЈАТРИЈСКЕ СКАЛЕ ЗА ДЕПРЕСИЈУ- КРАТКА ФОРМА (GDS-SF)

Кључне речи :

Geriatric Depression Scale (GDS-15), Preoperative Depression,

Предмет, садржај и циљ истраживања

Сажетак

Депресија се доста често среће код пацијената у преоперативном периоду и већ је доказано да има озбиљан утицај на постоперативни опоравак ових пацијената. Стога би било пожељно усавршити брз и једноставан инструмент за детекцију депресије у преоперативном периоду са циљем благовременог лечења и побољшања постоперативног опоравка. Како је већина до сада коришћених скала за процену депресије на енглеском језику, стандардизација Геријатриске скале за процену депресије- кратка форма (на српском језику) биће први корак у овом истраживању.

ЦИЉ: 1. Стандардизација Геријатриске скале за процену депресије- кратка форма на српском језику; 2. Одређивање преваленце депресије код пацијената у преоперативном периоду пре већих хирушких, некардиолошких захвата (абдоминална хирургија, ортопедија, гинекологија); 3. Компарација ефикасности Геријатриске скале за процену депресије- кратка форма са постојећим скалама (Бек-ова скала за процену депресивности).

МЕТОД: За стандардизацију скале, испитаници ће бити пацијенти старији од 65 година са дијагнозом депресивног поремећаја (њима ће принципом мечевања бити одређена и контролна група). Испитаници у другом делу истраживања ће бити одабрани из популације пацијената са заказаним хирушким интервенцијама из области абдоминалне и грудне хирургије, ортопедије и гинекологије. Пацијенти ће бити старији од 18 година и подељени у три старосне групе. Током две недеље пре интервенције, испитаници ће попунити обе скале за процену депресивности, а лечећи лекар ће оцењивати њихов посоперативни опоравак једну недељу и три месеца након операције.

Очекивани резултати: Очекује се 1) да ће пацијенти са преоперативном депресивношћу имати тежи и дужи опоравак након интервенције као и 2) да је Кратка верзија геријатриске

скеле за депресију брз, једноставан и јефтин метод раног откривања депресивности у преоперативном периоду.

Циљ истраживања

Основни циљ је рано дијагностиковање депресивности код пацијената у преоперативном периоду употребом кратке верзије геријатријске скеле за депресију (GDS-SF).

У оквиру основног циља поставили смо три конкретна задатка:

1. Стандардизација Геријатријске скеле за процену депресије- кратка форма на српском језику;
2. Одређивање преваленце депресије код пацијената који имају заказану некардиолшку хирушку интервенцију.
3. Упоредивање ефикасности Кратке верзије геријатријске скеле за депресију у односу на већ постојеће ефикасне скеле (Бекова скала за процену депресивности) код пацијената у преоперативном периоду

Актуелност истраживања

Како би се уопште могао процењивати утицај депресије на постооперативни опоравак, потребно је имати добар и ефикасан инструмент процене. Без стандардизације геријатријске скеле за депресију (GDS-SF) на српски језик није могуће урадити овакво истраживање. Осим тога, пораст популације старих и продужење живота поставља хитне захтеве да усавршимо инструменте процене на српском језику.

Геријатријске скеле за депресију (GDS-SF) је скала самопроцене и користи се за детекцију депресије код старијих особа, а конструисана је 1983 (Yesavage et al.) GDS-SF има високу унутрашњу конзистенцију (internal consistency) и високу тест-ретест релијабилност. На скали од 30 питања (дужа верзија), скор од 11 и виши је индикативан за постојање депресије са 84% сензитивности и 95% специфичности. Стандардизација и превод ове скеле је већ урађена на много светских језика. На GDS-SF од 15 питања, скор од 5 је увек индикативан за постојање депресије и упућује на детаљније испитивање, а скор од 10 потврђује постојање депресије. Осим тога, због доказане ефикасности код старијих пацијената као и лаке и брзе примене, ова скала је у бројним студијама потврдила ефикасност у свим узрасним групама, код испитаника оба пола и у различитим културама.

Депресија је болест која је повезана са лошом прогнозом након хируршких интервенција. Већ је показано да је код пацијената у преоперативној припреми за операцију bypass-а коронарних артерија преваленца депресије већа од 47% док је код других васкуларних операција већа од 36% у односу на општу популацију где је преваленце депресије 2-4%. Много мање се зна о преваленце депресије код пацијената у некардиолошким интервенцијама. Ипак, сва досадашња истраживања су показала да пацијенти са израженом депресијом пре операције имају доста дужи боравак у болници, као и да су компликације, па и неуспех операција били значајно повећани код ових пацијената. До сада је занемариван

третман депресије код оваквих пацијената, највероватније због мишљења да је соматски статус значајанији за исход лечења од психолошког.

У том смислу, рано дијагностиковање депресивности у преоперативном периоду допринело би оптималном постоперативном опоравку.

**Предмет и опис истраживања,
задачи, методологија, очекивани резултати:**

Истраживање ће се обавити у Клиничком центру “Крагујевац” по добијању сагласности Етичког комитета. Сви испитаници ће потписати сагласност за учешће у истраживању.

Стандардизација GDS-SF: Испитаници (200-300) ће бити подељени у две групе: група здравих испитаника (без дијагностиковане депресије) и група испитаника код којих је постављена дијагноза депресије према важећим критеријумима. Испитаници су 65 година и старији. Након статистичке обраде ових података, одређивања сензитивности и специфичности GDS-SF, верзије на српском језику, ова скала би се користила у другом делу испитивања.

У делу истраживања које се бави *раним детектовањем депресије код пацијената у преоперативном периоду*, испитаници ће бити из популације пацијената старијих од 18 година који имају заказану хирушку интервенцију из области абдоминалне/грудне хирургије, гинекологије и ортопедије. У истраживање ће бити укључени они пацијенти који остају у болници најмање 7 дана након операције. У студију ће бити укључени само пацијенти код којих ће се хирушка интервенција обавити у општој анестезији. Искључујући критеријуми су: постојећа болест нервног система; тежа когнитивна оштећења (Мини ментал скор- MMSE- од 23 или мањи); озбиљнија оштећења вида и слуха; соматско или психичко стање за које терапеут оцени да може утицати на исход истраживања; присуство алкохолизма или друге болести зависности; ако је пацијент лечен због депресије или актуелно болује од депресије; ако пацијент актуелно користи седативе или антидепресиве; одбијање пацијента да да писмену сагласност за учешће у истраживању. Пацијенти ће бити подељени у 3 старосне групе. Група А: 18-39 година; група Б: 40-59 година и група Ц: 60 година и старији. Сваки пацијент ће током две недеље пре операције попунити скале за процену депресивности. Лечећи лекар ће оценити ток опоравка и исход лечења 7 дана и 3 месеца након операције. Добијени резултати ће бити статистички обрађени и приказани.

Значај истраживања

И стандардизација геријатријске скале за депресију (GDS-SF) и рано откривање депресивности у преоперативном периоду јесу пионирски истраживачки подухвати у нашој средини.

Стандардизација Геријатријске скале за депресију (GDS-SF) јесте поступак којим ће једноставан, ефикасан и лак за примену инструмент постати доступан за употребу у свим узрасним групама, а не само код старијих. Овај поступак нас ставља у ред земаља које ову скалу имају у званичној употреби, а неопходну сагласност аутора за стандардизацију смо добили.

Рано откривање депресивности у преоперативном периоду повезана је са успешнијим постоперативним опоравком код свих типова хируршких интервенција. Потврдом ефикасности Кратке верзије геријатријске скале за депресију (GDS-SF) добио би се једноставан, брз и ефикасан инструмент за рано откривање депресивног поремећаја код пацијената у преоперативном периоду. Потврдом ефикасности скале учинили би смо доступним једноставан инструмент за детекцију депресивности докторима у свим областима медицине.

Временски оквир

Због обима истраживања (стандардизација скале и процена преоперативне депресивности), истраживање би требало да укључи велики број испитаника, па се очекује да ће студија трајати најмање 1 годину.

Литература

1. Yesavage, J.A et al. Development and validation of a Geriatric Depression Screening Scale: A preliminary report. *Journal of Psychiatric Research*. Vol 17(1), 1982-1983, 37-49.
2. Sheikh J.I., Yesavage J.A.: Geriatric Depression Scale (GDS): Recent Evidence and Development of a Shorter Version. *Clin Gerontologist*, 5:165-173, 1986
3. Yesavage J.A.: Depression in the Elderly: How to recognize masked symptoms and choose appropriate therapy. *Postgrad Med* 91:255-261, 1992
4. Fountoulakis KN, Tsolaki M, Iacovides A, Yesavage J, O'Hara R, Kazis A, Ierodiakonou C. Accepted for publication *Aging/Clinical and Experimental Research*. The validation of the short form of the Geriatric Depression Scale (GDS) in Greece.
5. Ferraro FR, Chelminski I. Preliminary normative data on the Geriatric Depression Scale-Short Form (GDS-SF) in a young adult sample. *J Clin Psychol* 1996;52:443-447
6. Scheinthal SM, Steer RA, Giffin L, Beck AT. Evaluating geriatric medical outpatients with the Beck Depression Inventory – FastScreen for medical patients. *Aging Ment Health* 2001;5:143-8
7. Ierodiakonou, C. (1999) The validation of the short form of the geriatric Depression Scale (GDS) in Greece. *Aging-Clinical & Experimental Research*. 11, 367 - 372.
8. Bass DS, Attix DK, Phillips-Bute B, Monk TG: An Efficient Screening Tool for Preoperative Depression: The Geriatric Depression Scale-Short Form. *Anesth Analg* 2008;106:805-9.

Руководилац пројекта:

проф. др Драгана Игњатовић Ристић

Главни истраживач:

проф. др Драгана Игњатовић Ристић

Ангажовани истраживачи:

Проф. др Славица Ђукић-Дејановић

Проф. др Александар Живановић

Доц. др Слободан Миљисављевић

Доц. др Бранко Ристић

Доц. др Јасна Јевђић

Асс Драгче Радовановић

Асс. Владимир Јањић